

Raadiokõned lavale toonud Ringo Ramul: me oleme omavahel nii sarnased, aga miks meid ometi nii palju lahutab? (2)

„Ajaj, kui maailmas on laias plaanis nii palju suurt ja hirmutavat, on värskendav tegeleda inimese mikromaailmaga,“ ütleb hiljuti teatris Ekspeditsioon uue lavastuse „Eeter“ välja toonud Ringo Ramul.

Keiu Virro

lp@lehed.ee

„Inimesed helistavad raadiosse, et olla nähtaval ja kuuldaval, öelda sõna sekka ja parandada elu meie ümber,“ arvab lavastaja Ringo Ramul.

FOTO: RAUNO VOLMAR | DELFI MEDIA

Kuula artiklit 10 min

Lisa

TELLIJALE AVATUD

Teate neid raadiosaateid, kuhu kuulajatel on vaba voli helistada, et rääkida kõigest, mis hingel? Just kõned sellistesse saadetes on teatri Ekspeditsioon hiljuti esietendunud uuslavastuse aluseks.

„Olen juba aastaid Tartus elanud, aga käinud Viljandis tööl. See tähendab, et olen sõitnud palju autoga. Kui kodus ma raadiot ei kuula, siis autos küll,“ ütleb lavastaja ja alates eelmisest nädalast ka Ants Lauteri nimelise auhinna laureaat Ringo Ramul (31). Ja raadiost kuulab ta seda, mis sealt parajasti tuleb. Näiteks mõnd uudistesaadet, kus inimesed avaldavad vihaselt arvamust ühiskonna probleemide kohta. Või hoopis õnnesoovide saadet. Paljud sellised saated, kuhu kuulaja helistada saab, on praeguseks kadunud. Mõned, nagu „Uudis+“, on veel alles.

Miks otsustasid valida uue lavastuse algmaterjaliks raadioeetrisse helistanute kõned?

Neid saateid kuulates tekkis äratundmine – eksistentsiaalse üldistuse tunne. Põhiline küsimus, millega lavastuses tegeleme, ongi see: me oleme omavahel nii sarnased, aga miks meid ometi nii palju lahutab?

„Eetris“ ei kehastu näitlejad seejuures helistajateks, vaid vaataja ees on assotsiatiivselt seotud pildikesed inimeste elust, mida hoiavad koos laiemast eetrist tulevad kõned. Näitlejad on kolmest eri põlvkonnast ja ma usun, et ka lavastust võib vaadata kui ühe inimese elukaare eri etappe.

Lavastust ette valmistades üllatas Ramulit raadiosse helistajate vankumatu usk oma tõesse ja püüe seda läbi suruda. Ja see, kui erinevalt inimesed mõtlevad.

FOTO: RAUNO VOLMAR | DELFI MEEDIA

Kasutasid sõnu „usun, et võib vaadata“. Kas see tähendab, et nii-öelda õigesse tõlgendusse ei usu sa ka iseenda lavastuse puhul?

Mul on tõesti enne lavastuse lavale jõudmist millestki rääkimisel just sellepärast alati tõrge. Mulle tundub, et ma pisendan sellega teost – justkui võtaksin mõne tõlgendusvõimaluse ära. Aga samas inimesed ei tule, kui nad lavastusest üldse midagi ei tea...

Kui teema on inimestevahelised lõhed ja sarnasused, kas seda protsessi võiks ka eneseteraapiliseks pidada?

Ajal, kui tundub, et maailmas on laias plaanis nii palju suurt ja hirmutavat, on värskendav tegeleda inimese mikromaailmaga. Inimeste väikestest maailmadest on võimalik leida ilminguid, mis väljenduvad lõpuks ka ühiskondlikus plaanis. Selles mõttes on see ikkagi teadlik valik.

Küllap kuulasite lavastust ette valmistades läbi tohutult kõnesid. Kas oli ka selliseid, mis tõeliselt üllatasid?

Üllatas eelkõige inimeste vankumatu usk oma tõesse ja püüe seda läbi suruda. Ja see, kui erinevalt inimesed mõtlevad. See palett on väga kirju.

Lavastuses kõlab kõnesid ka kaugemast ajast, näiteks 1990-ndate Raadio 2-st.

Meie lavastuses on kõned sidusaine. Me valime välja need, mis moodustavad kokku kujundi. Ideaalis võiks tekkida tunne, et me kuuleme eri hääli Eestimaalt ja näeme hetki eri eludest. Nagu lendaks käed üle Eesti laiali ja kuuleks, mida inimesed arvavad ja mis neil hingel on, ning vahepeal mööduks akendest ja vaataks neist sisse.

Me tegeleme praeguses maailmas elamise tundega. Kuigi lavastuses on kõnesid ka kaugemast ajast, näiteks 1990-ndate Raadio 2-st.

Kuulasime lavastust ette valmistades aga veelgi vanemaid kõnesid.

Ramuli sõnul võib lavastust vaadata kui ühe inimese elukaare eri etappe. Fotol vasakult Kaie Mihkelson (vasakult), Elise Metsanurk ja Mari Abel
FOTO: HERKKO LABI

Miks inimesed üldse raadiosse helistavad?

Kui välja jätta õnnesoovid, mis on eraldi formaat, siis eelkõige on ilmselt põhjuseks soov olla nähtaval, olla kuuldaval, öelda sõna sekka ja – parandada elu meie ümber. Mulle tundub, et ükskõik kui radikaalsed või vihased need sõnavõttud raadioeetris ka ei oleks, inimesed on veendunud, et just nii läheks elu paremaks. Inimestel on soov, et nende hääl jõuaks võimalikult paljudeni ja nad saaksid seeläbi juhtida mingisuguseid protsesse. Raadioeeter on üks väheseid kohti, kus igaüks saab suhelda väga suure auditooriumiga. Kuku raadio kunagist saadet „Vox populi“ kuulas sel hetkel, kui liinid otseetrisse olid avatud, korraga ligi 50 000 inimest. Umbes sama palju inimesi, kui elab Narvas.

Raadioeeter on üks väheseid kohti, kus igaüks saab suhelda väga suure auditooriumiga.

Uurin sinu tegemiste kohta laiemalt. Olid pikalt Ugalas, aga oled sa praegu üldse mõne teatriga lepinguliselt seotud?

Olen selle hooaja lõpuni Ugalas poole kohaga näitlejana tööl. See tähendab, et mängin olemasolevad lavastused lõpuni. Sisuliselt pean end juba vabakutseliseks.

Kõikvõimalike kärbete ajal vabakutseliseks hakata – julge valik!

Isiklikus plaanis tundus, et kui mitte praegu, siis millal. Ma ei tea, kas see mulle sobib – võib-olla varsti kirun. (Naerab.) Tundus, et olen Ugalas päris pikalt olnud: läksin sinna juba teatrikooli viimasel aastal. Aga tahan hoida end värskena ja liikumine aitab seda loodetavasti teha.

„Ükskõik kui vihased sõnavõttud raadioeetris ka ei oleks, inimesed on veendunud, et just nii läheks elu paremaks,“ ütleb Ringo Ramul.

FOTO: RAUNO VOLMAR | DELFI MEDIA

Kultuurikärbete ajal olen hakanud teatrikunstnikelt küsima, milline teater peaks igal juhul jääma. Küsin ka sinult.

Marika Vaarik ütles ühes **intervjuus**, et lasteteatrit ei tohiks puudutada ja sellega olen ma nõus. Lisaks on minu meelest kunstiliigi arengu seisukohalt väga oluline, et jääks eksperimentaalne, otsinguline teater. Otsing peab kestma, nii on võimalik jõuda üha kaugemale.

Eksperimentaalne ja otsinguline teater on teatrikunsti arengu seisukohalt oluline.

Hiljuti uurisin tudengitelt seminaris, milline teater võiks nende meelest maailma muuta. Üks tudeng tõi esile kooliteatri kogemuse. Ka sul on kooliteatri taust. Mida see sulle andis?

Eelkõige andis see mulle sõbrad. Väga palju muud ka, aga kui ma poleks kooliteatris käinud, siis kas ma tegeleksin praegu teatriga? Võib-olla, võib-olla mitte... Teatrist olen olnud kirglikult huvitatud juba lapsest saati, nii et kooliteater tundus loogiline samm. Kindlasti mõjutas see kogemus mind tugevalt, 9.–12. klass on niikuinii iga inimese jaoks määrav aeg. Inimesed, kooliteatrite festivalid, kõik see, mida koos tegime... Kui mõtlen keskkoolile tagasi, siis kooliteater defineeriski vist minu olemist.

Mis aga veel mõjutas: olen pärit Rakverest ja käisin Baltoscandalil. See tõmbas mul vaiba jalge alt ja muutis arusaama, milline teater üldse olla võib. See tekitas huvi peale näitlemise ka lavastada.

Tulen korraks ühe mõnes mõttes olemata jäänud lavastuse juurde. Tartu Uue Teatri „Ants, Ants, Ants“ oli esietendumas, kui saite trupiga info, et Ants Laidam, kelle elust ja lauludest see mõjutatud oli, oli eluajal äärmiselt vägivaldne. Pärast mõningast mõtlemisaega otsustasite anda üksnes esietenduse ja annetada selle tulu naiste tugikeskusele. Küsin selle kohta, sest lavastusega seotud kommunikatsiooni jälgisid ilmselt peale teiste suure tähelepanuga ka paljud vägivallaohvrid. Palun sul korraks sellele olukorrale tagasi vaadata. Kuidas sa näed seda praegu, ja kui, siis mida sellest trupiga õppisite?

Meil oli erakordselt ilus prooviprotsess ja kõige õudsem esietenduse päev.

Ka praegu, aasta hiljem tundub esietenduse päeval ilmsiks tulnud info tõttu edasised etendused ära jätta õige valikuna. Meil oli erakordselt ilus prooviprotsess ja kõige õudsem esietenduse päev. Me ei tahtnud siis kellelegi haiget teha ega taha endiselt. Mul on väga kahju, et keegi pidi kannatama. Eelkõige õppisin seda, et alati võib tulla ootamatult mingi jama, mis kõik pea peale keerab, ning siis tuleb sellega kohaneda, jääda otsusekindlaks ja empaatiliseks.

Laidam polnud küll suur kunstnik, aga dilemma „hea kunstnik, halb inimene“ kerkib mõnes mõttes ikkagi esile. Kuidas seda olukorda vaadata?

Kas kunstnikku ja tema loomingut saab eristada? Ühel päeval tundub mulle, et muidugi saab, teisel päeval, et kindlasti mitte. Aus vastus on: ma ei tea.

„Ants, Ants, Antsu“ vaatamine kontrolletendusel ja pärast uue info saamist esietendusel oli täiesti erinev kogemus. Esikapäeval oli Antsu laulude kuulamine hoopis teise varjundiga kui enne ja see lavastus muutus paratamatult teistsuguseks, kui me planeerisime.

„Kui vaatan filmi, etendust või näitust ja tajun, et seal on tugev maailm, siis see aitab mul ümbritsevat maailma teravamalt näha,“ ütleb Ringo Ramul.

FOTO: RAUNO VOLMAR | DELFI MEEDIA

Oled öelnud, et teatrit ei tohiks teha lihtsalt teatri enda pärast, aga mille nimel seda peaks tegema?

Kui vaatan filmi, etendust või näitust ja tajun, et seal on tugev maailm – et see ei püüa lihtsalt jäljendada igapäevaelu, vaid avab maailma läbi tugeva kunstilise prisma –, siis see aitab mul ümbritsevat maailma mõtestada ja teravamalt näha.

Igasugune pai on oluline. See ei pea olema trofee, ka kellegi hea sõna võib olla sama tähtis.

Mõnikord on vaja ka tunnet, nagu on näiteks metsas või kirikus, et tajuda end tibatillukese osana millestki suuremast. Hea kunstiteos võib aidata maailma korraks paika loksutada... või vastupidi, need osised lahti loksutada. Mõelda inimeseks olemise ja maailmas elamise üle.

Kunst ei ole kõrgushüpe ja objektiivsust selle hindamisel taotleda ei saa, aga tunnustus on paljudele siiski tähtis. Sind ennast on üksjagu ära märgitud, sealhulgas kandideerisid sel aastal lavastajaauhinna (Ramul pälvis teatrigalal ehk pärast intervjuerimist Ants Lauteri nimelise auhinna – toim). Kui oluliseks sa sellist tunnustust pead?

Ikka pean oluliseks. Midagi tehes ei ole auhinnad fookuses, aga igasugune pai on alati oluline. See ei pea olema trofee, ka kellegi hea sõna võib olla sama tähtis. Ja mulle annab see kindlasti julgust juurde. Olen loomult veidi arg ja ju on mul just sellepärast vahel seda vaja – no et ikka võib edasi teha, ei pea kohe lõpetama. (Naerab.)

PREEMIA

Ants Lauteri nimeline auhind

Antakse kaks auhinda kuni kümme aastat teatritööd teinud noorele näitlejale ja/või lavastajale (alates esimesest lavastusest). Auhinna määramisel peetakse silmas kandidaadi erialast arengut.

Žüriisse kuulusid sel aastal Anu Lamp (esimees), Kersti Heinloo, Martin Mill, Mirko Rajas ja Juhan Ulfsak.

Ringo Ramul Von Krahli teatris toimunud teatriauhindade galal

FOTO: TAAVI SEPP | DELFI MEDIA

Ringo Ramul pälvis preemia lavastuste „Võlur Oz“ (2016, Ugala teater ja EMTA lavakunstikool), „Kellavärgiga apelsin“ (2017, Rakvere teater ja EMTA lavakunstikool), „Ilmavõõras“ (2018, Saueaugu Teatritalu), „Tähtede seis“ (2018), „Saja-aastane, kes hüppas aknast välja ja kadus“ (2019), „Leskede kadunud maailm“ (2021), „Üle oma varju“ (2022), „Kolm ahvi“ (2022), „Head lapsed“ (2023), „Me peale ülalt jälle paistsid tähed“ (2024, kõik Ugala teater), „Haige mäger“ (2021, Kinoteater ja Tartu Uus Teater), „Päevaraamat“ (2024, Teater Vanemuine) eest.

Teise Ants Lauteri nimelise preemia pälvis Vanemuise teatri näitleja Veiko Porkanen.

LAVASTUS

„Eeter“

Lavastaja Ringo Ramul

Dramaturg Priit Põldma

Kunstnik Arthur Arula, valguskunstnik Priidu Adlas,
heliinstallatsiooni autor Lauri Lest, helikujundaja Raido
Linkmann, dramaturgi assistent Maarja Moor

Laval Kaie Mihkelson, Mari Abel ja Elise Metsanurk

Esietendus 29. märtsil Sakala 3 teatrimaja kammersaalis.

Ringo Ramuli sõnul tegeleb „Eeter“ praeguses maailmas elamise tundega.
Fotol vasakult Kaie Mihkelson, Mari Abel ja Elise Metsanurk

FOTO: HERKKO LABI

Kuidas see lugu Sind end tundma pani?

Rõõmsana

Üllatunult

Targemalt

Ükskõikselt

Kurvana

Vihasena

SAMAL TEEMAL

29.03.2025 **KULTUURIBIIT | „Armunud inimese kirjutatud lugu on ilus kuulata“.**
Lavastuskunstnik Arthur Arula playlist

25.03.2025 **Ringo Ramul toob teatris Ekspeditsioon lavale raadiosse tehtud**
telefonikõned